

10. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Т.М. Іванюта, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Науковці та практики на сучасному етапі приділяють значну увагу проблемам формування, функціонування та аналізу економічної безпеки підприємства [1-6]. Але недослідженими залишаються питання особливостей створення, функціонування та аналізу ефективності системи економічної безпеки з позиції захисту від наслідків загроз та небезпек, а також врахування наявних та потенційних можливостей.

Враховуючи особливості діяльності системи економічної безпеки, варто зауважити, що її створення, а особливо налагодження ефективної діяльності носить суб'єктивний характер і вимагає тривалого часу, а отже очікувати швидких результатів відразу після реорганізаційних змін, визначення відповідальності, повноважень та обов'язків щодо забезпечення безпеки, не можна.

Перш за все, ми пропонуємо окремо визначати показники «ефективності створення» та «ефективності функціонування».

Таким чином, визначати ефективність створення СЕБ рекомендується лише після настання періоду, коли показник «ефективність функціонування» матиме позитивне значення. Основними показниками ефективності створення можуть слугувати показники ефективності інвестицій.

Очікуваний ефект при обґрунтуванні створення системи економічної безпеки необхідно визначати спираючись на попередню практику не виявлення, неврахування, ігнорування загроз та можливостей, що мали місце в минулому.

Узагальнюючий показник ефективності функціонування СЕБ повинен враховувати результати відвернення загроз та використання можливостей.

При цьому, для визначення ефективності функціонування СЕБ, необхідно використовувати лише поточні витрати на діяльність системи безпеки (враховуючи витрати на здійснення додаткових заходів щодо виявлення та вивчення небезпек, загроз, можливостей). А витрати, що здійснюються для запобігання загрозам та використання можливостей, після прийняття відповідного управлінського рішення щодо їх здійснення, враховуються відповідно при визначенні ефектів від загроз та можливостей.

Показник ефективності визначається відношенням ефекту від діяльності системи економічної безпеки підприємства до поточних витрат на діяльність системи економічної безпеки.

У разі, якщо за певних умов неможливо кількісно оцінити ймовірні збитки від реалізації загроз, або прибутки від використання можливостей, та величину необхідних ресурсів для здійснення дій, пропонуємо застосування матриці, яка дозволяє провести оцінку за 4-бальною шкалою. Критеріями доцільно обрати:

➤ при оцінці загроз — ступінь негативного впливу на діяльність підприємства, витрати ресурсів на уникнення впливу загрози;

➤ при оцінці можливостей — ступінь позитивного впливу на діяльність підприємства, витрати ресурсів на використання можливості.

Отже при оцінці загроз, якщо співвідношення негативного впливу та затрат на його уникнення визначається як «незадовільно», доцільним буде прийняти вплив даної загрози та погодитись з негативними наслідками.

При оцінці «задовільно» та «добре» доцільним буде передати, хоча б частково, негативний вплив іншим сторонам (наприклад, страховим компаніям, партнерам за домовленістю), або обійти (тобто умисно уникати тих видів діяльності, або дій, що пов'язані з певними типами ризиків).

При оцінці «дуже добре» та «відмінно» — здійснення активних превентивних дій буде мати значний ефект.

При оцінці можливостей, якщо співвідношення позитивного впливу на діяльність підприємства та витрат ресурсів на використання виявленої можливості, визначається як «незадовільно», доцільним буде відкласти використання можливості.

При оцінці «задовільно» та «добре», варто віднайти спосіб часткового використання виявленої можливості, що дасть достатній ефект при менших витратах.

При оцінці «дуже добре» та «відмінно» — виявлену можливість необхідно обов'язково використати.

Необхідно також зазначити, що запропоновані дії щодо оцінених за відповідним балом як загроз, так і можливостей, є досить умовними, оскільки більшість ситуацій, при яких поєднання виявлених можливостей, небезпек, потенцій та ресурсів підприємства є унікальними. Та відповідно до обставин, що складаються, повинно прийматись рішення щодо здійснення тих чи інших дій відносно виявлених загроз та можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довбня С. Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С. Б. Довбня, Н. Ю. Гічова // Фінанси підприємств. — 2008. — № 4. — С. 88-97.
2. Іванова Н. В. Оцінка ефективності системи економічної безпеки агропромислових підприємств: дис.. кандидата ек. наук: 08.00.04 / Іванова Наталія Сергіївна. — Запоріжжя, 2011. — 189 с.
3. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: [монографія] / Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. — К.: Лібра, 2003. — 280 с.
4. Кравчук О. Я. Діагностика та механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства: [монографія] / О. Я. Кравчук, П. Я. Кравчук. — Луцьк: Надстир'я, 2008. — 256 с.
5. Скорук О. В. Формування стратегії економічної безпеки підприємств дитячого харчування: дис. канд. ек. наук: 08.00.04/ Скорук Олена Володимирівна. — Луцьк, 2012. — 186 с.
6. Шутяк Ю. В. Діагностика економічної безпеки підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Ю. В. Шутяк. — Хмельницький, 2011. — 24 с.